

१. संयुक्त इजलास
सम्माननीय प्रधान न्यायाधीश श्री
केदारप्रसाद गिरी
माननीय न्यायाधीश श्री तपवहादुर मगर
संवत् २०५९ सालको फौ.पु.नं.....३७१२
फैसला मिति: २०६४।११।१५

मुद्दा:- ठगी ।

पुनरावेदक वादी: फ्रान्सिने मार्शलको
जाहेरीले नेपाल सरकार
विरुद्ध
प्रत्यर्थी प्रतिवादी: मोहनवहादुर मैनाली समेत

अदालत समक्ष विवादित जग्गा खरिद लगायत ब्यु लागून रिसोर्टको पूर्वाधार तयार पार्न जाहेरवालीको कुनै रकम लगानी नभएको भनी वयान गर्ने प्रतिवादीले सो वयान गर्नु अघि पुनरावेदन अदालतमा दिएको निषेधाज्ञाको निवेदनमा निर्माण कार्यमा जाहेरवालीको लगानी परेको भन्ने कुरा स्पष्ट रूपमा स्वीकार गरी आफूले पारिश्रमिक वापत काम गरेकोमा जाहेरवालीले सो नदिएको भन्ने उल्लेख गर्दै आफ्नो लगानीको जग्गा मात्र विक्री गरेको भन्ने व्यहोरा लेखाएवाट पनि प्रतिवादीको अदालत समक्षको इन्कारी वयान विश्वासप्रद देखिन आएन ।

विवादित जग्गाको प्रतिवादीहरु बीच लिनुदिनु भएको पारित राजिनामा लिखतमा घर टहरा उल्लेख नभएको प्रतिवादी मोहनवहादुरको वयानबाट सो जग्गामा निजले कुनै निर्माण कार्य नगरेको भन्ने भएकोमा वस्तुस्थिति तथा मूल्य मुचुल्काबाट रु.२४,८०,०००/- को घर, टहरा र स्वीमिङ्ग पूल सहितका पूर्वाधार तयार भएको देखिएको र स्वयं प्रतिवादी अशोकले समेत निर्माण कार्यमा जाहेरवालीकै रकम खर्च भएको भनी निषेधाज्ञाको निवेदनमा स्वीकार गरेवाट जाहेरी दर्खास्त भूड्डा रहेछ भनी विश्वास गर्न सकिने आधार देखिएन ।

यस प्रकार नेपाल भ्रमणमा आएकी एक विदेशी नागरिकलाई होटलमा काम गर्ने व्यक्ति प्रतिवादी अशोकले विश्वासमा लिई रिसोर्ट खोल्ने कार्यमा लगानी गर्न राजी गराई, कुनै एकको नामबाट सञ्चालन गर्न सकिने गरी संयुक्त बैंक खाता खोली जाहेरवालीले आफ्नो देश अमेरिकाबाट सो खातामा पठाएको रकम भिक्री जग्गा खरिद गरी रिसोर्टको पूर्वाधार तयार हुँदै गर्दाको अवस्थामा सो सम्पत्तिहरु निवेदिकाको नाउँमा दर्ता हुने अवस्थामा रहेको ब्यु लागुन प्रा.लि. लाई हस्तान्तरण गर्नु पर्ला भनी मिति २०५४।१।२८ मा ब्यु लागुन प्रा.लि. दर्ता भएको प्रमाणपत्र लिनु अगावै सो प्रा.लि. स्थापनार्थ र सञ्चालनार्थ खदिर भई, पूर्वाधार खडा भएको विवादित जग्गा

मिति २०५४।८।८ मा नै प्रतिवादी अशोक अमात्यले अर्का प्रतिवादी मोहनबहादुर मैनालीलाई भौतिक पूर्वाधार केही नजनाई खेतीको जग्गा भनी राजिनामा पारित गरि दिएको देखियो ।

जाहेरवाली र प्रतिवादी अशोक अमात्यको भेटघाट चिनाजानी भए देखि विवादित जग्गा प्र.मोहन बहादुर मैनालीलाई राजिनामा पारित गरि दिंदाका अवस्था सम्म प्र.अशोक र जाहेरवाली बीच विकशित भएका सम्पूर्ण घटनाहरूको मालाकार कडी (Chain of link) हेर्दा जाहेरवालीलाई नेपालको पर्यटन व्यवसायमा लगानी गर्ने इच्छा भएको, प्रतिवादी अशोकको तर्फबाट नेपालमा लगानी गर्न सम्पूर्ण सरसहयोग हुने पूर्ण विश्वास दिलाइएको, प्रतिवादीले दिलाएको विश्वासमा परी जाहेरवालीले आफ्नो चल धनमाल प्रतिवादी मार्फत नै लगानी गरेको, विदेशी नागरिक जाहेरवालीका नाउँमा तत्काल प्रचलित कानून अनुसार अचल सम्पत्ति हक हस्तान्तरण हुन नसकेको र प्रा.लि. कम्पनी दर्ताको प्रकृत्यामा रहेको अवस्था मै प्रतिवादीले जाहेरवालीलाई धोखा दिई जाहेरवालीको लगानी परेको सम्पत्ति अर्का प्र. मोहन बहादुरलाई हकछाडी दिएको देखिन आएको छ ।

जाहेरवाली र प्र.अशोक अमात्य बीच विकसित माथि उल्लिखित समग्र

घटनाक्रमको एक पक्षका रूपमा निजहरु बीच मिति २०५३।१२।१२ मा सम्पन्न भएको करार भनिएको विषय समेत प्रस्तुत मुद्दामा देखा परेको छ । प्रतिवादीलाई सफाई दिएको शुरु र शुरुको फैसला सदर गर्ने गरेको पुनरावेदन अदालत हेटौँडाको फैसलाको मुख्य आधारको रूपमा सोही करार भनिएको अंग्रेजी भाषामा हस्त लिखित एक पृष्ठको लिखित रहेको देखिन्छ । प्रतिवादी अशोक अमात्य र जाहेरवाली फ्रान्सिने मार्शलको दस्तखत परेको Exchange of Contract नामाकरण गरिएको सो कागजको पहिलो प्रकरणमा " Blue lagoon Project at Malpul near sauraha, chitwan, Nepal भन्ने उल्लेख गर्दै संगसंगै 10 kotas of land, 40X85 meters, 3/क - 443 deed number, with house, common bath hut,fence, all goods & furnishing, all work (Labour) to date भन्ने लेखिएको देखिन्छ । बल्यू लागुन नाम दिइएको सो प्रोजेक्ट अन्तर्गत विवादित कि.नं. ४४३ को १० कठ्ठा जग्गा त्यसमा खडा भएको भौतिक पूर्वाधार र कागज गर्दाका मिति सम्मको श्रम समेत समावेश रहेको भन्ने तथ्यलाई लिखतकै व्यहोरा ले स्वीकार गरेको देखिंदा सो सम्पत्ति सहितको समुच्चा पूर्वाधारलाई स्वयं प्रतिवादी अशोक अमात्यले बल्यू लागून प्रोजेक्टको सम्पत्तिको रूपमा मानेको देखियो ।

उक्त संभौता मार्फत जाहेरवाली र प्रतिवादी बीच आदान प्रदान गरिएको भनिएको विषय वस्तुका रूपमा संभौताको पहिलो प्रवन्धमा Ashok Amatya Panauti Nepal, Transfers the above land ownership to Francine Marshall: including all property mentioned भन्ने उल्लेख भएको अवस्था देखिएको छ । सो सम्पत्ति हस्तान्तरणको पहिलो शर्तले माथि उल्लिखित जमिन र त्यसमा जडित चिजवस्तु प्रतिवादी अशोकले जाहेरवाली फ्रान्सिने मार्शललाई सोही संभौताबाट हस्तान्तरण गरेको तथ्य उजागर गरेको छ । त्यसैगरी सम्पत्ति हस्तान्तरणको दोश्रो तथा अन्तिम शर्तको रूपमा Francine Marshall, California, U.S.A. pays Ashok Amatya \$ 10,509 U.s. in exchange, 5,96,404 Rs. भन्ने उल्लेख भएको व्यहोराबाट जाहेरवालीले प्रतिवादीलाई संभौतामा उल्लिखित सो रकम दिएको भन्ने देखिन आएको छ ।

निश्चित समय भित्र कुनै शर्त बन्देजका अधिनमा कुनै काम गर्ने वा नगर्ने सहमतीका साथ प्रतिवादी र जाहेरवाली बीच सामान्य करारको रूपमा सो संभौता भएको भन्ने नदेखिई केवल जाहेरवालीसंग रकम बुझी लिई त्यसको बदला जमिन र सम्पत्तिको स्वामित्व प्रतिवादीले छाडिदिएको भन्ने देखिन आएको छ । सो लिखतमा

उल्लेख भए बमोजिमको प्र. अशोक अमात्यलाई दिने भनिएको रकम हिमालयन बैंकमा जाहेरवाली र प्रतिवादीको संयुक्त नाममा रहेको खाता नं. ११५०३० जे. वाट उक्त संभौता भएको २५ मार्च १९९७ कै दिन प्रतिवादी अशोक अमात्यको नाउमा नेपाल बैंक लि. टाँडीमा रहेको खाता नं. ७०९५ मा ट्रान्सफर गरेको हो भनी जाहेरवालीले अदालत समक्षको वकपत्रमा स्पष्ट रूपमा उल्लेख गरेकोमा त्यसको खण्डन हुने कुनै प्रमाण प्रतिवादी पक्षबाट आउन सकेको छैन ।

अर्को तर्फ सो सम्पत्ति हस्तान्तरण सम्बन्धि संभौता हुँदाको मिति २५ मार्च १९९७ अर्थात ०५३१२१९२ सम्म जाहेरवालीको ब्ल्यू लागून प्रा.लि. दर्ता भई नसकेको कारण जाहेरवालीको नाममा उक्त सम्पत्ति कानूनी रूपमा हक हस्तान्तरण हुन नसके पनि विवादित जग्गा र घर, टहरा सहितको सम्पत्तिमा शुरु देखि नै जाहेरवालीको भोग चलन रहेको र अद्यापि सम्म सो सम्पत्ति निजले नै भोग चलन गरिरहेको भन्ने जाहेरवाली निवेदक रहेको लगाउको निषेधाज्ञा मुद्दामा पुनरावेदन अदालत हेटौँडाबाट भएको नाप नक्सा मुचुल्कामा उल्लेख भएको व्यहोराबाट स्पष्ट हुन्छ । यसबाट प्रतिवादी र जाहेरवाली बीचको समझदारी कार्यान्वयन नभएको

भन्ने प्रतिवादी अशोक अमात्यको वयान खण्डित भई रहेको देखिन्छ ।

मुलुकी ऐन ठगीको १ नं. को कानूनी व्यवस्था हेर्दा “कसैले आफ्नो हक नपुग्ने अर्काको हकको चल अचल धनमाल हक पुग्नेलाई वा जसका जिम्मामा रहेको छ उसलाई ललाई फर्काई वा जाल परिपञ्च गरी वा आफ्नो हक पुग्ने कित्ते कागज बनाई दिई वा पेश गरी वा आफूसंग नभएको कुरा आफूसंग छ भनी भुक्त्याई वा भुक्त्याई कुरालाई सद्दे हो भनी भुक्त्याई वा अरु जुनसुकै व्यहोरा संग धोका दिई गफलतमा पारी आफ्नो हक नपुग्ने अर्काको हकको चल-अचल धनमाल लिए दिए दिलाएमा वा अर्काको माल मेरो हो भनी वा मेरो भएको छ भनी लिखत गरी वा नगरी सोही माल लिए दिए विक्री व्यवहार गरेमा वा सट्टापट्टा गरी लिएमा ठगी गरेको ठहर्छ” भन्ने समेत उल्लेख भएको देखिन्छ ।

सो कानूनी प्रावधानको विश्लेषण गरी हेर्दा आफ्नो हक नपुग्ने चल वा अचल सम्पत्ति सम्पत्ति मालिकलाई ललाई फर्काई वा जाल परिपञ्च गरी आफ्नो बनाउने तथा धोका दिई जुनसुकै व्यहोराले गफलतमा पारी अर्काको सम्पत्ति लिए दिए वा दिलाउने समेत गरेमा ठगिजन्य क्रिया घटित हुन जाने देखिन्छ । ठगीको वारदात स्थापित हुन अर्काको चल-अचल जुनसुकै अवस्थाको सम्पत्ति भए पनि सम्पत्ति

धारकलाई भुक्त्यान, धोका, गफलत लगायतका परिपञ्चमा पारी लिनु दिनु वा दिलाउनु समेतका काम कुरा गरिएको हुनुपर्ने हुन्छ । यसबाट ठगी अपराधको मूलभूत तत्व आफ्नो हक नपुग्ने अर्काको सम्पत्ति स्वामीबाट गैरकानूनी तवरले लिनु दिनु र दिलाउनु संग सम्बन्धित रहेको देखिन्छ । त्यो गैर कानूनी काम कारवाहीमा ललाई फर्काई गरी विश्वासमा पार्ने, जाल परिपञ्चमा पार्ने, धोका गफलतमा पार्ने आदि जुनसुकै वा सबै तत्व अन्तरनिहित हुन सक्दछ । जाहेरवालीको लगानीबाट रिसोर्ट सञ्चालन गर्न भौतिक पूर्वाधार सहित तयार भई सञ्चालनमा आउने अवस्थामा रहेको विवादित घर,जग्गा सो केही नजनाई निर्मित भौतिक संरचनाको अस्तित्व लोप गरी खेतीको जग्गा भनी जाहेरवालीलाई थाहा जानकारी नदिई अर्का प्रतिवादीलाई राजिनामा गरिदिएको कार्य मुलुकी ऐन ठगीको १ नं.को परिभाषा भित्र पर्ने नै देखिँदा यस अदालतबाट निस्सा प्रदान गर्दा लिइएको आधारसंग असहमत हुनु पर्ने कुनै कारण देखिन आएन ।

अब ठगी गरे तर्फ के कुन प्रतिवादीलाई के कस्तो सजाय हुनु पर्ने हो भन्ने सम्बन्धमा विचार गर्दा जाहेरवालीसंगको सम्पूर्ण व्यवहार प्रतिवादी अशोक अमात्यवाटै भएको देखिन्छ । जाहेरवाली र प्रतिवादी मोहनवहादुर

मैनालीको कुनै चिनाजानी र सम्पर्क रहे भएको देखिदैन । विवादित जग्गा राजिनामा पारित गरि दिने अवस्थामा समेत प्र.अशोकले केही कुरा नबताई आफूलाई रकमको आवश्यकता परेकोले जग्गा विक्री गर्नु पन्थो भनेकोले जग्गा खरिद गरेको हुँ भनी प्र.मोहन बहादुरले मौकामा र अदालतमा गरेको वयानमा उल्लेख गरेको देखिएवाट प्रस्तुत ठगीको वारदातमा निज प्रतिवादीको संलग्नता रहेको नदेखिंदा निज प्रतिवादीलाई सफाई दिने ठहराएको हद सम्म शुरूको सदर गरेको पुनरावेदन अदालत हेटौंडाको फैसला मनासिव देखियो ।

प्रतिवादी अशोक अमात्य एकलैले जाहेरवालीलाई रिसोर्ट खोल्ने भनी ललाई फर्काई जाल परिपञ्चमा पारी लगानी गर्न लगाई रिसोर्ट खोल्ने अवस्थामा पुगेपछि सो सम्पत्ति जाहेरवालीलाई फिर्ता गर्नु पर्ला भनी निजलाई थाहै नदिई अन्यत्र हक हस्तान्तरण गरेको देखिंदा निज प्रतिवादीले अभियोग दावी वमोजिम ठगीको कसूर गरेको ठहरी मुलुकी ऐन ठगीको ४ नं. वमोजिम निजले ठगी गरेको विगो रु. ३०,७६,४०४१- जाहेरवालीले भरी पाउने र विगो वमोजिम जरिवाना र एक वर्ष आठ महिना ५ दिन कैद समेत हुने ठहर्छ । दुवै प्रतिवादीहरूको हकमा अभियोग दावी नपुग्ने ठहराएको शुरूको सदर गरेको पुनरावेदन अदालत

हेटौंडाको मिति २०५८।९।८ को फैसला सो हद सम्म मिलेको नदेखिंदा केही उल्टी हुने ।

२. संयुक्त इजलास
सम्माननीय प्रधान न्यायाधीश श्री
केदारप्रसाद गिरी
माननीय न्यायाधीश श्री गौरी ढकाल
सम्बत् २०६२ सालको दे.पु.नं. ८६५२
फैसला मिति: २०६४।११।१६।५

मुद्दा: लेनदेन ।

पुनरावेदक/प्रतिवादी: शान्तिदेवी श्रेष्ठ
विरुद्ध
प्रत्यर्थी/वादी: लक्ष्मी प्रजापति (महर्जन)

पुनरावेदकले आफ्नो पुनरावेदनको समर्थनमा मुलुकी ऐन, लेनदेन व्यवहारको २२ नं. र अपुतालीको १६ नं. मा रहेको कानूनी व्यवस्थाको जिकीर लिएको देखिन्छ । उक्त कानूनी व्यवस्थालाई हेर्दा लेनदेन व्यवहारको २२ नं. ले अपुताली खाएपछि साहु तिर्दिन भन्न पनि हुँदैन, जुन हिसाबको अंश अपुताली पाउँछ, सोही हिसाबसँग साहु पनि तिर्नुपर्छ भन्ने कानूनी व्यवस्था गरेको छ भने अपुतालीको महलको १६ नं. मा हकवालाले अपुताली नखाएमा मर्नेको सदगत गरी बाँकि रहेको सम्पत्ति साहु भए

साहुले दामासाहीले पाउँछन् भनिएको छ । यी पुनरावेदक/ प्रतिवादीले काठमाडौं जिल्ला, काठमाडौं महा-नगरपालिका वडा नं. २१(ग) स्थित कि.नं. ४६९ को क्षे.फ. ०-२-०-१ जग्गा र सो मा रहेको घर समेत अपुतालीमा प्राप्त गरेको तथ्यमा विवाद नरहेको हुँदा उल्लिखित कानूनी व्यवस्थाका आधारमा पनि जसको मृत्यु पछि अपुताली प्राप्त गरेको हो, सो व्यक्तिको साहु तिर्नुपर्ने दायित्व समेत वहन गर्नुपर्ने देखिन्छ । उल्लिखित कि.नं. ४६९ को जग्गामा निर्मित घर यी प्रतिवादीले अपुतालीबाट प्राप्त गर्दा कति तल्लाको थियो ? निजले प्राप्त गरिसकेपछि कति तल्ला थप गरियो ? भन्ने जस्ता प्रश्न उठाउने यी पुनरावेदकले त्यसको पुष्ट्याईमा कुनै प्रमाण पेश गर्न सकेको पाइँदैन । नगरपालिका भित्रका कुनै पनि भवन निर्माणमा अनिवार्य रूपमा नक्सापास गर्नुपर्ने कानूनी व्यवस्था रहेको सन्दर्भमा विवादित घरको साविकको स्वरूप र थप निर्माणको अवस्था समेतका विषयमा प्रमाण पेश गर्न नसक्ने अवस्था हुँदैन । तर प्रतिउत्तर फिराउँदा वा पुनरावेदन गर्दा समेत त्यस्ता प्रमाण पेश नगरी केवल सो को जिकीर मात्र गरिएको देखिन्छ । कुनै खास कुरा प्रमाणित गर्ने भार सो कुराको अस्तित्वमा अदालतलाई विश्वास दिलाउन चाहने व्यक्तिमाथि नै हुनेछ, भन्ने प्रमाण ऐन, २०३१ को दफा २८ को कानूनी व्यवस्थाले

पनि अपुताली प्राप्त गरेको घरमा आफूले खर्च गरी तल्ला थप गरेको भन्ने जस्तो खास कुराको जिकीर लिने प्रतिवादीले त्यसको वस्तुनिष्ठ प्रमाण पेश गर्नुपर्ने देखिन्छ । तर प्रस्तुत मुद्दाका प्रतिवादीले त्यस्तो प्रमाण समेत पेश नगरी केवल त्यसतर्फ जिकीर मात्र लिएको अवस्था हुँदा लेनदेन व्यवहारको २२ नं. र अपुतालीको १६ नं. समेतका आधारमा प्रतिवादीले वादीलाई तिर्नु बुझाउनु पर्ने दायित्वबाट उन्मुक्ति खोज्न मिल्ने अवस्था देखिएन । पुनरावेदन अदालत पाटनले पनि आफ्नो फैसलामा पुनरावेदिका शान्तिदेवीले अपुतालीबाट प्राप्त गरेको घर, जग्गाबाट मात्र वादीले प्रतिवादीबाट साँवा व्याज भरी पाउने भनी स्पष्टसँग उल्लेख गरेको हुँदा आफूले अपुतालीमा प्राप्त गरेको भन्दा बढी तिर्नु पर्ने अवस्था उत्पन्न भएको भन्ने पुनरावेदन जिकीरसँग सहमत हुन सकिएन ।

तसर्थ माथि गरिएको विश्लेषण समेतका आधारमा पुनरावेदक/प्रतिवादी शान्तिदेवीले विष्णुदेवीको मृत्यु पश्चात् अपुतालीबाट प्राप्त गरेको उल्लिखित कि.नं. ४६९ को जग्गा र सोमा बनेको घरबाट उपर हुने गरी मात्र वादीले प्रतिवादीबाट साँवा व्याज भरी पाउने ठहर्‍याएको पुनरावेदन अदालत पाटनको मिति २०६२।६।१० को फैसला मनासिव देखिँदा सदर हुने ।

३. संयुक्त इजलास
माननीय न्यायाधीश श्री रामप्रसाद श्रेष्ठ
माननीय न्यायाधीश श्री दामोदरप्रसाद शर्मा
सम्बत् २०६४ सालको फौ.पु.नं.--००९८
फैसला मिति: २०६४।१२।२४।१

मुद्दा : कुटपीट, लुटपीट ।

पुनरावेदक वादी: अनिता कुमारी साह समेत
विरुद्ध
प्रत्यर्थी प्रतिवादी: सीताराम साह समेत

सीताराम साहले वचन दिई सुरेशकुमार साहले फलामे रडले वादीको टाउकोमा प्रहार गरेको र सीतारामले लाठीले घाँटी थिचेको, वादी अनितालाई समेत सुरेशले नै रडले हिर्काई घुडामुनिको हड्डी भाँचिदिएको, सुनैनादेवीले घुँडामा भालाले हान्दा घुँडा भाँचिएको भन्ने फिराद दावी देखिन्छ । प्रतिवादी सीताराम साह र सुरेश कुमार साहले यिनै वादीहरु उपर कुटपीट मुद्दा दायर गरेको लगाउमा रहेको फौ.पु.नं. ६८१ र ६८४ बाट देखिंदा वादी प्रतिवादीहरुका बीचमा दोहोरो कुटपीटको वारदात भएको भन्ने तथ्य पुष्टी भईरहेको देखिन्छ । वादी नागेन्द्रप्रसाद साहको मिसिल संलग्न घाँ जाँच केश फाराम हेर्दा निधारमा घाउचोट लागेको देखिन्छ । वादीका साक्षी जगदीशप्रसाद साहको वकपत्र समेतबाट

वादी प्रतिवादी बीच दोहोरो कुटपीट भएको पुष्टि भएको र घाँ जाँच फारामबाट वादी नागेन्द्रप्रसादको शरीरमा घाउचोटहरु देखिईरहेको स्थिति हुँदा वादी नागेन्द्रप्रसादलाई प्रतिवादीहरुले कुटपीट गरेको पुष्टि हुन आयो ।

अर्का वादी पुनरावेदक अनिता कुमारी साहको घुँडा भाँची दिएको भन्ने निजको मुख्य फिराद दावी र पुनरावेदन जीकिर समेत रहेको छ । निजको समयमै घाँ जाँच गराइएको घाँ जाच केश फाराम समेत अदालतका आदेशानुसार पटक पटक माग गरिएकोमा प्राप्त हुन सकेको पाइदैन । निजको घाँ जाच केश फाराम समेत इलाका प्रहरी कार्यालय, वलवामा पठाइएको भन्ने जनकपुर अंचल अस्पतालको च.नं ७३३।०६०।०६१ मिति २०६०।१।२४ को पत्रबाट देखिन्छ । शान्ति सुरक्षाको समस्याको कारणले सो घाँ जाँच केश फाराम समेत फेला पार्न नसकिएको भन्ने जिल्ला प्रहरी कार्यालय महोत्तरीको च.नं ६६० मिति २०६१।८।२८ को पत्रमा उल्लेख भएको पाइन्छ । वादी अनिता साहले निवेदन साथ पेश गरेको केश फारामको फोटोकपि बमोजिमको सक्कलै प्रति समेत सम्बन्धित कार्यालयबाट प्राप्त हुन नसकेको अवस्थामा निजले पेश गरेको सो घा जाँच केश फारामको फोटो कपीलाई अकाटय प्रमाण मानी निजको घुँडा नै भाँचिने गरी

प्रतिवादीहरुले कुटपीट गरे होलान भनी अनुमानको भरमा कसूर कायम गर्न मिले हुँदैन । अर्कोतिर, जनकपुर अंचल अस्पतालबाट प्राप्त इन्जुरी बुकबाट वादी अनिताको शरीरमा लागेका घा चोटहरु सामान्य प्रकृतिका नै देखिएका छन् । सो अस्पतालको सल्लाह बमोजिम निजले घुँडाको एक्सरे समेत गराई घुँडा भाँचिएको भए सो को उपचार समेत गराएको प्रमाण फिराद साथ पेश गर्नु पर्दथ्यो । सो भए गरेको पनि देखिँदैन । तसर्थ प्राप्त प्रमाणहरुबाट पुनरावेदक वादी अनिता कुमारी साहलाई प्रतिवादीहरुले सामान्य कुटपीट गरेको सम्म देखिन आयो ।

जहाँसम्म प्रतिवादीहरुले वादी अनिता साहको १/२ तोलाको सुनको सिक्री लुटपीट गरेको भन्ने फिराद दाबी र पुनरावेदन जीकिर समेत रहेको छ, सो तर्फ विचार गर्दा सो लुटपीट तर्फको दाबी पुष्टी हुने कुनै पनि स्वतन्त्र प्रमाण वादी पक्षले पेश गरेको देखिएन । लुटपीट तर्फको दाबी समर्थित हुने गरी वादीका साक्षीले बकपत्रमा लेखाएको पनि छैन । लुटपीट तर्फको वादी दाबी समर्थित हुने विश्वसनीय सबूद प्रमाणको अभावमा लुटपीट समेत गरेको ठहर गर्नु न्यायोचिति हुने देखिएन ।

माथि विवेचना गरिएका आधार प्रमाण समेतबाट वादी दाबी पुग्न नसक्ने ठहर्‍याएको शुरु जिल्ला अदालतको फैसला

केही उल्टी गरी वादीहरुलाई प्रतिवादीहरुले कुटपीटसम्म गरेको ठहर्‍याई पुनरावेदन अदालतमा भएको फैसलामा कुनै त्रुटी नदेखिई मिलेकै देखिँदा सो फैसला सदर हुने ।

४. संयुक्त इजलास

माननीय न्यायाधीश श्री रामप्रसाद श्रेष्ठ
माननीय न्यायाधीश श्री ताहिर अली अन्सारी
सम्बत २०६९ सालको फौ..पु.न ३३२८
फैसला मिति: २०६४।११।३०।५

मुद्दा: - लागू औषध (चरेश)

पुनरावेदक वादी: नेपाल सरकार
विरुद्ध

प्रत्यर्थी प्रतिवादी: महेश सुनार समेत

प्रतिवादीहरुले १३ के.जीं चरेश बोकी हिडेकोले लागू औषध (नियन्त्रण) ऐन, २०३३ को दफा १४(१)(घ)(५) अनुसार अभियोग दाबी भएको प्रस्तुत मुद्दामा प्रतिवादीहरुले अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्ष वयान गर्दा आफुहरुले चरेश लाँदै गरेको अवस्थामा प्रहरीले फेला पारी चरेश वरामद भएको कुरा स्वीकार गरी वयान गरेको देखिन्छ । प्रतिवादीहरु अदालतमा वयान गर्दा कसूरमा पूर्ण इन्कार रहेका छन् ।

सो इन्कारी निजहरुका साक्षीहरुले समर्थन हुने गरी वकपत्र गरी दिएको पाइन्छ । यस अदालतबाट दोहोऱ्याई हेर्न निस्सा प्रदान गर्दा प्रहरी कर्मचारी विष्णुप्रसाद रेग्मीको वकपत्रलाई आधार बनाएको देखिन्छ । निज विष्णुप्रसाद रेग्मीले अदालतमा गरेको वकपत्र हेर्दा, बरामद गरिएको भनिएको चरेश आफुले नदेखेकोले प्रतिवादीहरुबाट के कति चरेश बरामद भएको हो म भन्न सकिदैन भन्ने वकपत्र गरेको देखिन्छ । यसरी प्रतिवादीहरुले अनुसन्धान अधिकारी समक्ष गरेको एकमात्र प्रमाणको रूपमा प्रस्तुत गरिएको विष्णुप्रसाद रेग्मीको वकपत्रबाट वादी दावी समर्थित हुन सक्ने अवस्था देखिन आएन । साथै तिनै विष्णुप्रसाद रेग्मीको वकपत्रको आधारमा यस अदालतबाट दोहोऱ्याई हेर्ने गरी निस्सा प्रदान गर्ने आदेश पनि तथ्यमा आधारित रहेको देखिएन । वादी पक्षले अन्य साक्षीहरु अदालतमा उपस्थित गराउन र वकपत्र गराउन सकेको देखिदैन । प्रमाण ऐन, २०३१ को दफा २५ अनुसार फौजदारी न्यायका मान्य सिद्धान्त अनुसार प्रतिवादीहरु उपर लगाएको कसूर प्रमाणित गर्ने भार वादी पक्षको रहेकोमा पनि वादी दावी समर्थन हुने गरी साक्षी उपस्थित गराई वकपत्र गराउन सकेको पाइएन । जहाँसम्म लागू औषध (नियन्त्रण) ऐन, २०३३ को दफा १२ ले बरामद लागू पदार्थको वैधता प्रमाणित गर्ने प्रमाणको भार प्रतिवादी

माथि रहने कानूनी व्यवस्था छ, त्यस तर्फ विचार गर्दा त्यसको लागि सर्वप्रथम प्रतिवादीहरुको साथ वा कब्जाबाट प्रतिबन्धित लागू औषध बरामद भएको हुनु पर्‍यो । त्यसपछि मात्र त्यस्तो लागू पदार्थ आफूसंग रहने वैध कारण र प्रमाण प्रस्तुत गर्ने कानूनी दायित्व प्रतिवादी माथि रहने ऐनको उद्देश्य हो । प्रस्तुत मुद्दामा प्रतिवादीहरुले विवादित लागू औषध आफ्नो साथ वा नियन्त्रणबाट बरामद भएको होइन भनी अदालतमा इन्कारी वयान गरेका छन । अर्को तर्फ निजहरुको अनुसन्धान हुंदा अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्ष बरामदीलाई स्वीकार गर्ने गरी गरेको वकपत्र अन्य कुनै पनि प्रमाणबाट समर्थित नभएकोले निजहरुको साविती वयानलाई निजहरुको विरुद्ध प्रमाणको रूपमा ग्रहण गर्न मिल्ने देखिएन । त्यसकारण बरामद भएको भनिएको लागू पदार्थ आफूसंग रहनुपर्ने वैध कारण वा आधार प्रमाणित गर्ने दायित्व प्रस्तुत मुद्दाको सन्दर्भमा प्रतिवादी माथि नरहेकोले त्यस्तो प्रमाण प्रतिवादीहरुले पेश गर्न नसकेको भन्ने आधारलाई यी प्रतिवादीहरुको विरुद्ध प्रमाणको रूपमा प्रयोग गर्न मिल्ने पनि देखिएन ।

यसरी बरामद भएको चरेश प्रतिवादीहरुको नै हो भन्ने स्वतन्त्र प्रमाणबाट पुष्टि वा प्रमाणित हुन नसकेको अवस्थामा बरामद भएको भनिएको लागू

औषध चरेश यिनै प्रतिवादीहरुबाट वरामद भएको मान्न मिल्ने देखिएन । तसर्थ उपरोक्त आधार प्रमाणबाट प्रतिवादीहरुलाई अभियोग दावीबाट सफाई दिने ठहराएको शुरु रूपन्देही जिल्ला अदालतको फैसला सदर गरेको पुनरावेदन अदालतको फैसला मिलेको देखिंदा सदर हुने ठहर्छ । यस अदालतबाट दोहोऱ्याई हेर्न निस्सा प्रदान गर्दा लिइएको आधारसंग यो इजलास सहमत छैन । वादी नेपाल सरकारको पुनरावेदन जिकिर पुग्न नसक्ने ।

५. संयुक्त इजलास

माननीय न्यायाधीश श्री खिलराज रेग्मी
माननीय न्यायाधीश श्री गौरी ढकाल
सम्बत् २०५७ सालको दे.पु.नं ७४५१
फैसला मिति: २०६५।२।२९।४

मुद्दा : अंश चलन चलाई पाउँ ।

पुनरावेदक प्रतिवादी: नेत्र बहादुर गौतम
खत्रीको मुद्दा सकार गरी आफ्नो
हकमा समेत कृष्णबहादुर गौतम
खत्री समेत

विरुद्ध

प्रत्यर्था वादी: रणबहादुर गौतम खत्री

मुलत: फिरादी समेत नौ अंशियारहरु वीच अंश वण्डा नभएकोले सम्पूर्ण सम्पत्तिबाट नौ भागको १ भाग अंश दिलाई पाउँ भन्ने वादी दावी भएको देखिंदा दावी बमोजिम वादीले अंश पाउने हो होइन भन्ने विषयमा नै निर्णय दिनुपर्ने देखियो । वादीले २०३१ सालमै घरसारमा छुट्टि भिन्न भै अंश लिई सकेकोले पुनः अंश दिनु पर्ने होइन भनी वादी दावीलाई पूर्ण इन्कारी प्रतिउत्तर लगाएको पाईन्छ । यी फिरादी लगायत चार अंशियारले २०३१।१।२।३० मा घरसारमा वण्डा गरी आ-आफ्नो अंश भाग लिई सकेको भनी जिकीर लिएको पाईन्छ । लगाउको दे.पु.नं ७४५० को अंश चलन मुद्दामा २०३१।१।२।३० मा अंश लिई सकेको भनिएका अंशियार मध्येका भरतवहादुर गौतम खत्रीले २०४४।९।१२ मा अंश वापत जग्गा लिई अंश छोडपत्रको लिखत पारित गरेको देखिन्छ । प्रतिउत्तर जिकिर बमोजिम भरतवहादुर लगायत यी फिरादी समेतका अंशियार वीच २०३१ सालमै वण्डा भएको भए २०४४ सालमा भरतले अंश वापत जग्गा लिई अंश छोडपत्रको कागज गरी दिनु पर्ने अवस्था देखिदैन । यसको अलवा २०३१ सालमा सबै अंशियार वीच वण्डा भएको भए राम देवी र कृष्णवहादुरलाई प्रतिवादी नेत्रबहादुरले २०५२ सालमा अंश बुझेको भरपाई पारित गरी दिनु पर्ने अवस्था हुँदैनथ्यो । उक्त ०५।२।२।१९ को राम देवीले र कृष्णवहादुरले

बाबु नेत्रवहादुर सँग अंश बुभेको भन्ने सो पारीत लिखतबाट देखिंदा बाबुसँग केही छोरा छोरी छुट्टिई अलग हुने किललाई अन्यथा भन्न मिल्दैन । बाबुबाटै सामान्यतः छोरा छोरीले अंश पाउने हो । त्यसैले सो लिखतलाई अन्यथा भन्न मिल्दैन र लिखत बमोजिम अंश बुभेको रामदेवी र कृष्णवहादुरलाई सगोलको अंशियार मान्न मिलेन ।

उपरोक्त परिप्रेक्ष्यबाट विचार गर्दा यो परिवारमा अंश लिई अलग हुने व्यक्तिको हकमा अंश छोडपत्र वा अंश बुभेको भरपाई पारित गर्ने गरिएको पाईएबाट र यी वादीले अंश लिए पाएको भन्ने कानूनसम्मत आधार प्रमाण नदेखिंदा वादीले ०३१ सालमै अंश लिइसकेको भन्ने प्रतिउत्तर तथा पुनरावेदन जिकिरमा सत्यता देखिएन । अब यी वादीले कति अंश पाउने अवस्था रहेछ भनी विचार गर्दा वादी दावी बमोजिम नौ अंशियार मध्ये भरतवहादुरले २०४४।९।१२ मा अंश छोडपत्र गरी अलग भिन्न भै सकेका र रामदेवी र कृष्णवहादुरलाई २०५२।८।१९ मा अंश बुभेको भरपाई पारित गरी अंश दिई सकेको देखिएकोले यी फिरादी समेतका ६ अंशियार वीच अंश वण्डा भएको नदेखिंदा फिरादीलाई पहिला नै अंश दिई सकेकोले अंश दिनुपर्ने होइन भन्ने प्रतिवादीको पुनरावेदन जिकीर एवं निजका कानून व्यवसायिको वहस बुँदा संग सहमत हुन सकिएन ।

तसर्थ माथि विवेचित आधार प्रमाणबाट फिरादमा उल्लेख भएका नौ अंशियार मध्ये तीन अंशियारले पहिला नै अंश पाई सकेको र बाँकि छ अंशियार संगोलमा रहेको देखिंदा यी वादीले ६ भागको १ भाग अंश पाउनेमा पुनरावेदन अदालतबाट नौ भागको १ भाग अंश पाउने ठहरी मिति २०५७।३।५ मा भएको फैसला सो हद सम्म नमिलेकोले केही उल्टी भई वादीले ६ भागको १ भाग अंश पाउने ठहर्छ । प्रतिवादीको पुनरावेदन जिकीर पुग्न नसक्ने ।

६. सयुक्त इजलास

माननीय न्यायाधीश श्री शारदा श्रेष्ठ
माननीय न्यायाधीश श्री दामोदरप्रसाद शर्मा
सम्बन्त २०६२ सालको रिट नं. ३०९२
आदेश मिति: २०६५।१।२४।३

मुद्दा:- परमादेश

निवेदक: प्रकाश प्रसाद भण्डारी समेत
विरुद्ध

विपक्षी: नेपाल सरकार भौतिक योजना तथा
निर्माण मन्त्रालय समेत

निवेदकहरु आफ्नो कार्यालयमा
असोज महिनाको विभिन्न मिति सम्म हाजिर

भएको भनि निजहरुले हाजिरी फारमको प्रतिलिपी पेश गरेको देखिन्छ । उक्त हाजिरीलाई विपक्षीहरुले अन्यथा भनेको अवस्था नहुंदा निवेदकहरु असोज महिनासम्म आ-आफ्नो कार्यालयमा हाजिर भई सेवारत रहेको तथ्यमा विवाद गर्ने अवस्था रहेन । विपक्षीहरुले औचचारिक रूपले अवकाशको जानकारी नदिदा सम्म लामो समय देखि सेवारत कर्मचारीहरु साविक बमोजिम आफ्नो सेवामा सेवारत रहनुलाई अन्यथा भन्न मिल्दैन । व्यवस्थापन पक्षले समयमा नै म्याद थप गर्ने वा नगर्ने औपचारिक जानकारी पनि नगराउने साविक बमोजिम काममा पनि लगाई राख्ने र अगाडिकै मिति देखि लागू हुने गरी पछि अवकाश दिने र अवकाश लागू हुने मिति र अवकाश पत्र बुझाएको मितिका बीचमा काम गरेको अवधिको तलव भत्ता दिन इन्कार गर्नु न्यायोचित देखिदैन । निवेदकहरुले आफुले काम गरेको अवधिको तलव भत्ता पाउं भनी सम्बन्धित मन्त्री समक्ष निवेदन दिएको र उक्त निवेदनमा काम काज गरी राखेको भए गत वर्ष भै यस वर्षमा पनि पारिश्रमिकको व्यवस्था गरी दिने भनि भौतिक योजना तथा निर्माण मन्त्रीवाट सचिवालयको नाउमा आदेश भएको मिसिल संलग्न कागजवाट देखिदा विगत वर्षहरुमा पनि यस किसिमको समस्या पर्ने गरेको र काम गरेको अवधिको

पारिश्रमिकको व्यवस्था गर्ने गरेको उक्त आदेशको व्यहोरावाट देखिन्छ ।

यसका साथै विपक्षी खानेपानी तथा ढल निकास विभाग अन्तरगतका कार्यालयहरुले सन्चालन गरेका आयोजनाहरुमा रहेका दरवन्दी सख्या क्रमिक रूपमा कटौती गरिदै आएको मिसिल संलग्न भएको विगतका निर्णयवाट पनि देखिन्छ । दरवन्दी कटौतीका कारण सेवावाट नै हटाउनु पर्ने कर्मचारीहरुलाई हटाउने निर्णय ढिला हुंदा निजहरुले काम गरेको अवधि सम्मको म्याद थपेर अवकाश दिएको खानेपानी तथा ढल निकास विभागको मिति ०६०१।२४ को पत्रवाट पनि देखिन्छ । उक्त पत्र अनुसार विभिन्न पदका अस्थायी कर्मचारीहरु दरवन्दी कटौती भएका कारण सेवावाट नै हटाउनु पर्ने र चालु आर्थिक वर्षको भण्डै तीन महिनाको अवधि व्यतित भैसकेकोले विगत लामो समय देखि अस्थायी दरवन्दीमा रही कार्यरत भएका तर यस आर्थिक वर्षमा दरवन्दी कटौती भएका कारण अवकाशमा पर्ने कर्मचारीहरुलाई आश्विन मसान्त सम्म म्याद थप गरी अवकाश दिने भनी मिति ०६०१।१३ मा निर्णय गरिएको देखिन्छ । यसरी आफ्नो अवकाश दिने सम्बन्धी निर्णय गर्न ढिलो भएको तर सम्बन्धित कर्मचारीले निरन्तर रूपले सेवा गरी रहेको अवस्थामा काम गरेको अवधि सम्मको म्याद थप गरी अवकाश दिने

परिपाटी विगत वर्षमा भए रहेको पनि उक्त पत्रको व्यहोरावाट प्रष्ट हुन्छ ।

प्रस्तुत मुद्दामा पनि लामो समय देखि अस्थायी सेवा गरि आएको आ.व ०६०।६१ देखि दरबन्दी कटौतीमा परी अवकाश हुने अवस्थाका यी निवेदक कर्मचारीले असोज महिना सम्म काम गरेको र अवकाश सम्बन्धी पत्र श्रावण देखि लागु हुने गरीभनी आश्विनमा मात्र दिएको देखिदा निजहरुले काम गरेको अवधिमा कानून बमोजिम पाउने पारिश्रमिक भत्ता वा सुविधा दिने दायित्ववाट व्यवस्थापन पक्ष मुक्त हुन सक्ने देखिएन ।

कुनैपनि व्यक्तिलाई काममा लगाए पछि पारिश्रमिक दिनु पर्दछ र पारिश्रमिक नदिई सेवामा लगाउन पाईदैन भन्ने सामान्य सिद्धान्त हो । काम लगाएर पारिश्रमिक दिईदैन भने त्यो प्रत्यक्ष रूपमा श्रमको शोषण हुन्छ । व्यक्तिको श्रमको शोषण उसको जीवनको अधिकार (Right to life) विरुद्धको कार्य हुनजान्छ । यसै कारणले संसारका विभिन्न मुलुकहरुले व्यक्तिको शोषण विरुद्धको हकलाई आफ्नो ऐन नियम तथा संविधानमा प्रत्याभुत गरे अनुरूप नेपालको अन्तरिम संविधान २०६३ ले पनि प्रत्येक व्यक्तिको शोषण विरुद्धको हकलाई मौलिक हकको रूपमा सुनिश्चित गरेको छ । निवेदकहरु खाने पानी तथा ढल निकास विभाग अन्तर्गत विभिन्न आयोजनाहरुमा

कार्यरत रहेका कर्मचारी भएको र निजहरु अवकाश पत्र बुझ्नु अघि २०६१ साल असोज महिनाको विभिन्न मिति सम्म कार्यरत रहेको देखिन्छ । संविधान प्रदत्त मौलिकहकको संरक्षण गर्नु पर्ने दायित्व रहेको विपक्षी निकायले लामो समय सम्म काममा लगाएको आफ्ना कर्मचारीहरुलाई अवकाश दिने समयमा काम गरेको अवधिको पारिश्रमिक समेत नदिएको कारणवाट आफुले काम गरेको अवधिको पारिश्रमिक पाएनौं भनी निवेदकहरु सर्वोच्च अदालत सम्म आउनु पर्ने परिस्थिति सिर्जना गरिनु र आफुले काममा लगाएको अवधिको तलब भत्ता दिनु पर्ने होइन भनी विपक्षीवाट लिखित जवाफ पेश हुनु एउटा विडम्बनापूर्ण स्थिति देखिन्छ । एउटा सरकारी निकायले आफुले काममा लगाएका कर्मचारीहरुलाई निजहरुले काम गरेको अवधिको पारिश्रमिक नदिई परेको उजुरीमा पनि दिनु पर्ने होइन भनी गरेको प्रतिवाद वर्तमान संविधान तथा ऐन कानून अनुकूल देखिन आएन ।

तसर्थ विवेचित तथ्य एवं कारणको आधारमा विपक्षीले अवकाश हुने भनिएको मिति देखि अवकाशको पत्र बुझाएको मिति सम्म निवेदकहरुले आफ्नो सेवालार्इ निरन्तरता दिएको अवधि मिति ०६१।४।१ देखि अवकाशको पत्र बुझेको दिन सम्मको नियमानुसार प्राप्त हुने तलब भत्ता र सुविधा समेत निवेदकहरुलाई उपलब्ध गराउनु भनी

विपक्षीहरूका नाउमा परमादेशको आदेश जारी हुने ।

७. संयुक्त इजलास

माननीय न्यायाधीश श्री बलराम के.सी.
माननीय न्यायाधीश श्री तपबहादुर मगर
सम्बत् २०६१ सालको दे.पु.नं.८९५०
फैसला मिति: २०६५।१।१३।६

मुद्दा :- जग्गा खिचोला हक कायम नामसारी
दर्ता बदर ।

पुनरावेदक प्रतिवादी: टेकबहादुर शाही
विरुद्ध

प्रत्यर्थी वादी: इनकुमारी बुढाथोकी

१९८३ सालदेखि भोगचलन गरिआएको आधारमा २००६ सालको जमा बन्दी रेकर्ड अनुसार रैती नं.६१ कि.नं.११३ को १२०४ जग्गा स्व.पिता दल बहादुरको नाउँमा दर्ता भएको, सभै नापीमा जिल्ला धनुषा, भरतपुर गा.वि.स.वडा नं.८(क) कि.नं.९५ को १-५-१७ कायम भएको पिता तथा आमा स्वर्गे भै एक मात्र छोरी म फिरादी हुँदा उहाँहरूको मृत्यु पश्चात् आफूले नै भोगचलन गर्दैआएको जग्गा विवाह पश्चात् वटैयामा कमाउन मामा बखत बहादुरलाई दिएकोमा सभै नापीमा आफ्नो र

श्रीमती विष्णु कुमारीको नाउँमा नाप जाँच गरी गा.वि.स.बाट सिफारिस समेत लिई नामसारी गरी जग्गाधनी प्रमाण पुर्जा लिनको लागि मालपोत कार्यालयमा कारवाही चलाई कब्जा खिचोला गरेकोले खिचोला मेटाई हक कायम गरी दर्ता नामसारी समेत गरिपाउँ भनी वादीले मुख्य दावी लिएको देखिन्छ । प्रतिवादीले आफ्नो प्रतिउत्तरमा वादीले समयमा नापीमा उजुर नगरेको र गा.वि.स.ले एकपटक सिफारिस दिइसकेपछि पुनः सिफारिस गर्न पाउने होइन, वादीको फिराद हदम्याद र हकदैयाबिहिन रहेको भन्ने समेत जिकिर लिएको देखिन आउँछ ।

प्रस्तुत मुद्दा, वादी र प्रतिवादीले आ-आफ्नो नाउँमा दर्ता नामसारी गरी पाउन मालपोत कार्यालयमा निवेदन गरेबाट अदालतबाट हक कायम गरी ल्याउनु भनी २०५५।१२।१९ मा मालपोत कार्यालयले निर्णय गरी सुनाएबाट वादीको हक कायम नामसारीको लागि फिराद पर्न आएको देखियो । वादीले १९८३ सालको जमा बन्दी र २००६ सालको जमा बन्दीमा ६१ नं.को कि.नं.११३ को जग्गा वादीको बाबु दल बहादुरको नाउँमा दर्ता कायम रहेभएको आधारमा आफू एक मात्र छोरी भएकोले आफ्नो नाउँमा दर्ता नामसारी हुनुपर्ने जिकिर लिएको देखिन्छ । यी वादी मृतक दल बहादुर ठकुरी र श्रीमती बदनादेबी ठकुरीको छोरी भएकोमा विवाद देखिदैन । २००६

सालको जमा बन्दीमा रैती नं.६१ नं.को कि.नं.११३ को क्षेत्रफल १२०४ जग्गा वादीको बाबुको नाममा दर्ता रहेको मिसिल संलग्न दर्ता प्रमाणित प्रतिलिपिबाट देखिन आउँछ । प्रतिवादीले सोहि जग्गा स्व.पिता बखत बहादुरले २०२३ सालमा नै दर्ता गरेको र २०२५ सालको सर्भे नापीमा स्व.माता विष्णु कुमारीको नाममा नापी भै भोगचलन गरी आएको हुँदा गा.वि.स.को सिफरिस समेतबाट आफ्नो नाउँमा दर्ता नामसारी हुनुपर्ने भन्ने उल्लेख गरेको देखिन्छ । वादीले आफ्ना पिता माताको मृत्युपछि आफूले भोगचलन गर्दैआएको र आफ्नो विवाह पश्चात् मामा नाता पर्ने बखत बहादुरलाई बटैयामा कमाउन दिएको भनी जिकिर लिएको देखिन आउँछ । २००६ साल अगावै वादीको बाबु दल बहादुरको नाउँमा दर्ता रहेको सोहि जग्गा २०२३ सालमा प्रतिवादीको बाबुको नाउँमा के कसरी हक हस्तान्तरण भै बखत बहादुरको नाउँमा कायम हुन गएको हो भन्ने कुरा प्रतिवादीबाट देखाउन खुलाउन सकेको अवस्था देखिएन । वादीको बाबुबाट कानून बमोजिम हक प्राप्त गरेको लिखतको अभावमा अन्य व्यक्तिमा स्वतः हक रहन गएको भनी कुनै लिखत प्रमाण बेगर भन्न मिल्ने देखिन आउँदैन । प्रतिवादीले मालपोत कार्यालयमा उक्त जग्गा दर्ताको लागि निवेदन दिएकोमा विलो बन्दी नभडेको

कारण साविकमा दर्ता हुन नसकि दर्ता अप्रमाणित रहेको कुरा प्रतिवादीले स्वीकार गरेको मालपोत कार्यालयको मिसिल समेतबाट देखिन आउँछ । यसरी बखत बहादुरको नाउँमा हक हुन आएको प्रमाण आधार वेगर प्रतिवादीको माता विष्णु कुमारीले सो जग्गा आफ्नो नाउँमा नाप जाँच गर्दैमा निज विष्णु कुमारीको हक हुने स्थिति समेत आएन । प्रतिवादीले भरेको ७ नं.फाँटवारीमा समेत सो जग्गा यो यसरी आफ्नो हकमा आएको भनी खुलाउन सकेको अवस्था देखिएन । अब जहाँसम्म वादीले बाबुको मृत्यु पश्चात् र जग्गा नाप जाँच ऐन, २०१९ को दायित्वसमेत निर्वाह नगरेको भन्ने प्रश्न छ, सो सम्बन्धमा आफ्नो हक कायम हुने जग्गा दर्ता नामसारी गर्न जग्गा पजनीको २(क) नं.ले वादीलाई कुनै वाधा परेको देखिँदैन । साथै प्रस्तुत मुद्दा वादीले आफ्नो अपुताली हक कायम गराउन आएको अवस्था समेत होईन । आफ्नो बाबुको हक भोगमा रहेको जग्गाको नामसारी दा.खा.गर्न मालपोत कार्यालयमा गएकोमा हक कायम गराई ल्याउन सुनाए बमोजिम हक कायम गरी नामसारी दा.खा. समेतको दावी लिई वादी अदालतमा प्रवेश गरेको हुँदा अपुतालीको २० नं.को हदम्याद समेत आकर्षित हुने भन्न मिल्ने भएन । मिसिल संलग्न प्रमाण आधार समेतबाट १९८३ र २००६ सालको जमा बन्दी अनुसार रैती

नं.६१ कि.नं.११३ को क्षेत्रफल १२०४ को जग्गा हाल नापीमा कायम कि.नं.९५ को ज.वि.१-५-१७ जग्गा वादीको बाबुको नामको दर्ता हकको देखिन आई प्रतिवादीलाई हक हस्तान्तरण गरी नसकेको अवस्थामा दोहोराउने निस्सा प्रदान गर्ने यस अदालतको आदेशमा उल्लेखित आधार बुंदाहरुसंग सहमत हुन सकिएन । वादी दावी बमोजिम उक्त कि.नं.९५ को ज.वि.१-५-१७ जग्गा वादीको नाउँमा दर्ता भै प्रतिवादीले गरेको खिचोला मेटाई वादीले चलन चलाई पाउने समेत ठहर गरेको शुरु धनुषा जिल्ला अदालतको मिति २०५७।२।२५ को फैसलालाई सदर गरी पुनरावेदन अदालत जनकपुरबाट भएको मिति २०५९।३।१३ को फैसला मिलेकै देखिंदा सोहि इन्साफ सदर हुने ।

८. संयुक्त इजलास

माननीय न्यायाधीश श्री बलराम के.सी.
माननीय न्यायाधीश श्री ताहिर अली अन्सारी
सम्बत् २०६३ सालको दे.पु.नं.८७८९
सम्बत् २०६३ सालको दे.पु.नं.४७५
फैसला मिति: २०६५।१।२९।१

मुद्दा :- जग्गा हक कायम दर्ता खिचोला ।

पुनरावेदक प्रतिवादी: प्रेमकुमार श्रेष्ठ
विरुद्ध

प्रत्यर्थी वादी: सरलादेवी ढुंगाना
तथा
पुनरावेदक वादी:सरलादेवी ढुंगाना
विरुद्ध
प्रत्यर्थी प्रतिवादी: प्रेमकुमार श्रेष्ठ

विवादको कि.नं.१८ को जग्गा साबिक ऐलानी जग्गा भएकोमा विवाद छैन । सो जग्गा २०२३ सालमा वादीका स्व.पति रामशरणले घरायसमा खरीद गरी भोग आवाद गरिआएको भन्ने वादीको भनाई कुनै लिखत प्रमाणबाट प्रमाणित हुन सकेको छैन । त्यस्तै वादीका पति रामशरण शर्माबाट घरायसमा २०२५ सालमा रु.६००।- मा खरीद गरी भोग गर्दै आएको भन्ने प्रतिवादीको भनाई पनि तत्सम्बन्धी लिखत प्रमाणबाट प्रमाणित छैन र दर्ता हक भोग कायमै भई नसकेको व्यक्तिबाट घरसारमा लिएको भन्ने आधारमा प्रतिवादीको हक कायम हुन सक्ने पनि होइन ।

विवादित कि.नं.१८ को जग्गाको भौतिक स्वरूप हेर्दा फिल्डबुकमा ऐलानीसम्म लेखिएको छ । पर्ति वा वन, वुटेन वा सार्वजनिक वा सरकारी जग्गा वा सार्वजनिक/सरकारी प्रयोगमा रहेको भनी उल्लेख गरिएको पाइँदैन । लगाउको मुद्दामा २०६०।८।५ मा अदालतबाट भई आएको नक्शा मुचुल्का हेर्दा पनि सो जग्गा गैर आवाद वा आवाद गर्न नहुने वा सार्वजनिक

प्रयोगमा रहेको समेत देखिन आउँदैन । अपितु सो जग्गामा प्रतिवादी प्रेमकुमार श्रेष्ठले घर टहरा समेत बनाई बसोबास गर्दै आएको र रुख विरुवाहरु लगाई त्यसको उपभोग समेत गर्दै आएको देखिन्छ । कुनै पनि जग्गामा लामो समयसम्म विवादरहित भोग Long time undisputed possession ले पनि भोगकर्ताको हक सृजना गर्दछ ।

यी वादीको प्रत्यक्ष भोग विवादित कि.नं.१८ मा तत्काल नदेखिए तापनि २०२७।५।३० गते नापी भएको फिल्डबुकमा वादीको पतिको नाम उल्लेख भएको पाइन्छ । निज रामशरणको नाम फिल्डबुकमा उल्लेख हुनु अनधिकृत हो भनी कसैले उजुर वाजुर पनि गरेको वा बदर गराउन सकेको छैन । यी वादीले २०३६।८।५ मा नै सो जग्गा दर्ता हुन छुट भएकोले दर्ता गरिपाऊँ भनी छुट दर्तामा निवेदन दिएको, उच्चस्तरीय वन सुदृढीकरण आयोगमा पनि निवेदन दिएको र २०५४।१।१९ मा सुकुम्वासी समस्या समाधान आयोगमा समेत निवेदन दिएको देखिन्छ । यस्तै प्रतिवादीले पनि आफ्नो नाममा दर्ताको निवेदन दिएको पाइन्छ । साथै प्रतिवादीको नाममा दर्ता हुन निजले सम्बन्धित नगरपालिकाको सिफारिश पनि पेश गरेको देखिन्छ । यसको अतिरिक्त वादी सरलादेवी र प्रतिवादी प्रेमकुमार श्रेष्ठले २०५५।१।२४ गते

सुकुम्वासी समस्या समाधान आयोगमा कि.नं.१८ को जग्गा बाँडफाँड गर्ने गरी संयुक्त निवेदन दिएको देखिन्छ । यसप्रकार उक्त कि.नं.१८ मा यी वादी प्रतिवादी बाहेक कुनै तेश्रो ब्यक्तिको हक भोग रहेको वा तेश्रो ब्यक्तिले यी वादी प्रतिवादीको हक दावीको विरोध गरेको समेत देखिन आउँदैन ।

मालपोत कार्यालय चितवनबाट प्राप्त प्रमाण मिसिल हेर्दा यी वादी सरलादेवी ढुंगाना र प्रतिवादी प्रेमकुमार श्रेष्ठले प्रस्तुत विवादको कि.नं.१८ को जग्गा बाँडी लिन मन्जुर गरी मिलापत्र गरिपाऊँ भनी सुकुम्वासी समस्या समाधान आयोग जिल्ला समिति चितवनमा मिति २०५५।१।२४ मा संयुक्त दरखास्त दिएको देखिएबाट विवादको जग्गामा लामो समयदेखि वादी र प्रतिवादी दुवै पक्षको उपस्थिति एवं भोग चलन रहेको देखिन आएको छ । यस्तो अवस्थामा रहेको र साबिक दर्ता श्रेस्ता कसैको नाममा नभएको विवादित आवादी जग्गामा वादी प्रतिवादी दुबैको बराबर हक कायम गर्नु समन्यायिक (Equitable) हुने देखिन्छ ।

तसर्थ विवादको जग्गामा वादी प्रतिवादी दुबैको आधा आधा हक कायम हुने ठहर गर्नुपर्नेमा ०-१-० जग्गामा सम्म वादीको हक कायम गरिदिने ठहर्‍याएको पुनरावेदन अदालत हेटौँडाको फैसला केही उल्टी भई विवादको जग्गामा वादीको आधा

हक कायम हुने ठहर्छ । सो ठहरेकाले उल्लेखित मिति २०६०।८।५ को नक्सा मुचुल्का अनुसार न.नं.६ को विवादित कि.नं.१८ को जग्गा उत्तर दक्षिण चिरा पारी पूर्वतर्फको आधा जग्गामा वादीको हक कायम भै वादीका नाउँमा दर्ता हुने र वादीले सो जग्गा चलन समेत चलाई पाउने ।

९. संयुक्त इजलास

माननीय न्यायाधीश श्री तप बहादुर मगर
माननीय न्यायाधीश श्री ताहिर अलि अन्सारी
सम्बत् २०५९ सालको रिट नं.- ३६९६
आदेश मिति: २०६४।६।१६।४

विषय :- उत्प्रेषण, परमादेश ।

निवेदक: यादव प्रकाश लामिछाने समेत
विरुद्ध

विपक्षी: क्षेत्रीय शिक्षा निर्देशनालय,
मध्यमान्चल सिनामंगल काठमाडौं
समेत

शिक्षा ऐन, २०२८ को दफा १५ मा “नेपाल सरकार वा तोकिएको अधिकारीले जिल्ला शिक्षा समितिको राय लिई संचालन भई रहेको कुनै विद्यालयलाई एक स्थानबाट अर्को स्थानमा सार्न वा दुई वा दुई भन्दा

बढी विद्यालयलाई गाभी एउटा विद्यालय कायम गर्न वा विद्यालयको नाम परिवर्तन गर्न वा विद्यालय बन्द गर्न वा तोकिएको ठाउँ वा क्षेत्रमा विद्यालय खोल्न वा विद्यालय कक्षा थप गरी संचालन गर्न अनुमति वा स्वीकृति दिन सक्नेछ” भन्ने उल्लेख भइ शिक्षा नियमावली २०४९ को दफा ३९(१) मा “ऐनको दफा १५ र १६ को प्रयोजनको लागि तोकिएको अधिकारीमा निम्न माध्यमिक र माध्यमिक विद्यालयको सम्बन्धमा क्षेत्रीय शिक्षा निर्देशक तथा अन्य विद्यालयको सम्बन्धमा जिल्ला शिक्षा अधिकारीलाई तोकिएको छ” भनी व्यवस्था गरेको देखिन्छ । प्रस्तुत मुद्दामा का.म.न.पा. वडा नं. ३२ घट्टेकुलोमा संचालन भएको राष्ट्रिय सुनगाभा आवासीय माध्यमिक विद्यालयलाई जिल्ला शिक्षा अधिकारीले का.म.न.पा.वडा नं.७ चाबहिलमा स्थानान्तरण गरी संचालन गर्न मिति २०५७।१२।२८ मा अनुमति दिएकोमा पछिबाट. क्षेत्रीय शिक्षा निर्देशनालयबाट मिति २०५८।४।३२ मा सो निर्णय बदर गरी साविक कै स्थानमा संचालन गर्न निर्देशन दिएको पाइन्छ । निवेदक तर्फका कानून व्यवसायीले बहसको क्रममा शिक्षा नियमावली २०४९ को नियम १६(१)(भ) मा “ विद्यालय एक ठाउँबाट अर्को ठाउँमा सार्नु पर्दा जिल्ला शिक्षा कार्यालयको स्वीकृति लिनुपर्ने “ भनी व्यवस्था गरेकोले जिल्ला

शिक्षा कार्यालयले स्थानान्तरण गरेको कानून अनुरूप नै हुँदा सोही ठाउँमा निवेदकहरूले विद्यालय संचालन गर्न पाउनु पर्ने भन्ने जिकिर लिएको पाइन्छ । मूलतः विद्यालय स्थानान्तरण सम्बन्धमा शिक्षा ऐन, २०२८ को दफा १५, १६ शिक्षा नियमावली २०४९ को नियम १६(१)(भ) र नियम ३९ (१) ले नै व्यवस्था गरेको स्थिति देखियो ।

अब शिक्षा ऐनमा र नियमावलीमा भएको उपरोक्त व्यवस्थाबाट जिल्ला शिक्षा अधिकारीलाई विवादित विद्यालय स्थानान्तरण गर्ने अधिकार छ वा छैन भनी दोश्रो प्रश्न तर्फ विचार गर्दा निवेदक तर्फका कानून व्यवसायीले उठाएको शिक्षा नियमावलीको नियम १६(भ) मा भएको व्यवस्थालाई सोही नियमावलीको नियम ३९(१) मा भएको व्यवस्थासंग अन्तर सम्बन्ध जोडी हेर्नुपर्ने हुन्छ । यसरी हेर्दा शिक्षा ऐन २०२८ को दफा १५ र १६ को प्रयोजनको लागि निम्न माध्यमिक र माध्यमिक विद्यालयको स्थानान्तरण गर्ने सम्बन्धमा क्षेत्रीय शिक्षा निर्देशकलाई अधिकारी तोकिएको भनी नियम ३९(१) मा स्पष्ट रूपमा उल्लेख गरेको पाइन्छ । शिक्षा नियमावली २०४९ को नियम १६(१)(भ) मा व्यवस्थित जिल्ला शिक्षा अधिकारीको काम कर्तव्यमा “विद्यालय एक ठाउँबाट अर्को ठाउँमा सार्न पर्दा जिल्ला शिक्षा कार्यालयको स्विकृती लिनु पर्ने” भन्ने व्यवस्था भएको

भएता पनि सो पछि रहेको शिक्षा ऐन २०२८ को दफा १५ र १६ को प्रयोजनको लागि व्यवस्थित नियम ३९(१) मा प्रष्ट रूपमा विद्यालय स्थानान्तरण गर्ने तर्फ स्विकृती लिनु पर्ने अधिकारीहरूको अधिकार उल्लेख गरी सिमा रेखा (Line of Demarcation) प्रष्ट तोकेको हुँदा सो व्यवस्था नै प्रस्तुत सन्दर्भमा लागू हुने अवस्था देखियो । शिक्षा ऐन २०२८ तथा शिक्षा नियमावली २०४९ को उपरोक्त उल्लेखित समग्र व्यवस्थाबाट निम्न माध्यमिक तथा माध्यमिक विद्यालय स्थानान्तरण गर्ने सम्बन्धमा निर्णय गर्ने अधिकारी क्षेत्रीय शिक्षा निर्देशक भएको र सो बाहेकको हकमा मात्र जिल्ला शिक्षा अधिकारीले स्थानान्तरण सम्बन्धमा निर्णय गर्न सक्ने देखिएको हुँदा प्रस्तुत विषयको स्थानान्तरण गर्न सक्ने अधिकार क्षेत्रीय शिक्षा निर्देशकलाई नै रहेको देखिन आयो । जिल्ला शिक्षा कार्यालयका जिल्ला शिक्षा अधिकारीले प्रस्तुत विषयको स्थानान्तरण सम्बन्धि निर्णय गर्न सक्ने अधिकार देखिएन ।

माथिको प्रकरणहरूमा विवेचित आधारबाट शिक्षा ऐन र नियमावलीमा भएको कानूनी व्यवस्था विपरीत जिल्ला शिक्षा अधिकारीले विद्यालय स्थानान्तरणको निर्णय गरेको देखियो । शिक्षा नियमावली २०४९ को नियम ३९(१) ले माध्यमिक र

निम्न माध्यमिक विद्यालय सार्नलाई क्षेत्रीय शिक्षा निर्देशनालयको अनुमति लिनुपर्ने प्रष्ट देखिंदा सो बाहेकको लागि मात्र जिल्ला शिक्षा अधिकारीले अनुमति दिन सक्ने हुंदा प्रस्तुत विवादको विषयमा क्षेत्रीय शिक्षा निर्देशनालयबाट नै अनुमति लिनुपर्ने देखिनाले आफ्नो अधिकार नै नभएको विषयमा विद्यालय सार्ने निर्णय गरेको जिल्ला शिक्षा अधिकारीको निर्णय बदर गरी साविक कै स्थानमा विद्यालय संचालन गर्ने गरी क्षेत्रीय निर्देशकबाट भएको निर्णय शिक्षा ऐन र नियमावली अनुरूप कै देखिन आयो ।

अतः माथि गरिएको विवेचना अनुसार निवेदकको माग बमोजिम राष्ट्रिय सुनगाभा आवाशिय माध्यमिक विद्यालयलाई साविक कै स्थान का.म.न.पा. वडा नं. ३२ घट्टेकुलोमा सार्ने गरी भएको क्षे.शि.नि. मध्यमाञ्चलको निर्णय लगायत मिति २०५८।१२।३० को निर्देशन पत्र समेत बदर गर्नुपर्ने देखिएन । प्रस्तुत रिट निवेदन खारेज हुने ठहर्छ । रिट खारेज हुने ।

१०. संयुक्त इजलास

माननीय न्यायाधीश श्री दामोदरप्रसाद शर्मा

माननीय न्यायाधीश श्री राजेन्द्रप्रसाद

कोइराला

सम्बत २०६३ सालको रिट नं.-- ३५२८

आदेश मिति: २०६४।१२।१७

मुद्दा :- उत्प्रेषण मिश्रित परमादेश लगायत जो चाहिने आज्ञा आदेश जारी गरिपाऊं ।

रिट निवेदक: महेश्वर ढुंगेल
विरुद्ध

विपक्षी: पुनरावेदन अदालत पाटन, ललितपुर
समेत

निवेदक महेश्वर ढुंगेलले यी विपक्षीका पति तथा वावुलाई मिति २०५८।१२।२२ गते रु. ३,५०,०००।- तमसुक गरी ऋण दिएकोमा भाखा भित्र नबुझाएको कारण फिराद परी फैसला भै विगो भरी पाऊं भनी काठमाडौं जिल्ला अदालतमा दरखास्त दिएकोमा भरी भराउका क्रममा निजले प्रतिवादी कर्मचारी भएको हैसियतले नेपाल बैङ्क लिमिटेड केन्द्रीय कार्यालय काठमाडौंवाट पाउने रकमवाट भरि भराउ गर्नका लागि रोक्का रहेको रकम मध्ये वादी ज्ञानवहादुर महर्जन र अच्युत भण्डारीको रोक्का यथावतै राखी बाँकी रहन आएको रकम महेश्वर ढुंगेल भएको मुद्दामा यस अदालतमा पठाई दिनु भनि तहसिलदारवाट भएको आदेश अनुसार पत्राचार गर्दा रामधर जोशीले बैङ्कवाट पाउनु पर्ने जम्मा रु. ४,६७,२५३।६४ देखिएको र वादी ज्ञानवहादुर महर्जनको रु. ३,०७,०००।- र

वादी अच्युत भण्डारीको रु.२,००,०००/-
रोक्का राखिएको हुँदा हाल अदालतमा
पठाउन रकम वाँकी नरहेको भनी ने.वै.लि.
मानव श्रोत व्यवस्थापन विभागको पत्र प्राप्त
भएकोमा सो तहसिलदारको आदेश उपर यी
निवेदकको जिल्ला न्यायाधीश समक्ष निवेदन
परेकोमा तहसिलदारले गरेको आदेश नै सदर
भएको र सो उपर अ. वं. १७ नं. बमोजिम
पुनरावेदन अदालत पाटनमा निवेदन
परेकोमा पुनरावेदन अदालत पाटनवाट पनि
सोही जिल्ला अदालतकै आदेशलाई सदर
गरेको देखिन्छ । यस प्रकार जिल्ला
अदालतको आदेशलाई सदर गर्ने गरी
पुनरावेदन अदालत पाटनवाट भएको आदेश
बदर गराउन निवेदक रिटको माध्यमवाट
यस अदालतमा प्रवेश गरेको देखिन्छ ।

यसरी हेर्दा यी रिट निवेदकको विगो
भरी भराई पाउँ भन्ने निवेदनमा रोक्का रहनु
भन्दा अगावै वादी अच्युत भण्डारी भएको
चालु मुद्दामा मिति २०६२।२।२७ मा र वादी
ज्ञानवहादुर महर्जन भएको चालु मुद्दामा
मिति २०६२।४।१८ र २०६२।४।३२ मा उक्त
रकम रोक्का राखि जानकारी पठाई दिने
भनी रोक्का राखिएको देखिन्छ । यी निवेदक
महेश्वर हुंगेल वादी भएको विगो भरी पाउँ
भन्ने मुद्दामा मिति २०६२।५।२० मा रोक्का
राखिएको देखिन्छ भने पहिले नै फैसला
भएको आधारमा मात्र चालु मुद्दामा रोक्का
रहिरहेको विगो फुकुवा गरी अर्को मुद्दामा

विगो भराउने अवस्था रहँदैन । उक्त रकम
प्रस्तुत मुद्दा चालु अवस्थामा रहेको समयमा
रोक्का भएको नभै विगो भरि भराउ
गरिपाउँ भनी तहसिलमा यी निवेदकको
दरखास्त परेपछि मात्र मिति २०६२।५।२० मा
रोक्का राखेको देखिन्छ । उक्त रकम नै सो
मिति भन्दा अगाडि अन्य मुद्दाहरुमा रोक्का
रहेको देखिन्छ । यस प्रकार नेपाल बैक
लिमिटेडले पनि प्राथमिकता क्रममा राख्दा
अच्युत भण्डारी, ज्ञानवहादुर महर्जन पश्चात
यी निवेदक महेश हुंगेललाई राखेको पाईयो ।
विगो भराउने कार्यमा प्राथमिकता नै कायम
गर्ने हो भने पनि अघि फैसला भएको
मितिले नभै मुद्दा फैसला भै एकैसाथ
कार्यान्वयन गराउने अवस्था परेमा उक्त
रकम अघि रोक्का गरेको आधारलाई बढी
प्राथमिकता दिन सकिने देखिन्छ । अर्को तर्फ
अदालतले अन्यथा आदेश दिएको अवस्थामा
बाहेक चालु मुद्दामा भैरहेको रोक्कालाई पछि
विगो भरि भराई गरिपाउँ भन्ने दरखास्त
दिएपछि भएको रोक्काको कार्यान्वयन
गराउन प्राथमिकता पाउनु पर्छ भन्ने भनाई
तर्कसंगत देखिएन ।

तसर्थ यी निवेदक महेश्वर हुंगेलले
विगो देखाई रोक्का मात्र गरी रहेकै
देखिएकोमा सो भन्दा अगावै अन्य साहुहरुको
निवेदन परी ऋणीको जेथा रोक्का रहे पनि
अगाडि दरखास्त दिने साहुले असुल गरि
सकेपछि ऋणिको कुनै सम्पत्ति वाँकी रहेमा

सो देखाउन कुनै कानून अथवा पहिले नै दरखास्त दिएको कारणवाट हदम्याद समेतको समस्या नपर्ने भै आफ्नो विगो ऋणीको बाँकी जेथावाट असुल गर्न सक्ने नै हुन्छ । प्रस्तुत रिट निवेदनवाट सम्पत्ति रोक्का गर्ने अथवा निवदेकको मुद्दा अगाडि फैसला भएको नाताले मात्र प्राथमिकता दिनुपर्ने अबस्था नहुँदा र काठमाडौं जिल्ला अदालतका तहसिलदारले मिति २०६२।०।२८ मा गरेको आदेशलाई सदर गर्ने गरेको काठमाडौं जिल्ला अदालतका न्यायाधीशको मिति २०६२।१।१५ को आदेशलाई सदर गर्ने गरेको पुनरावेदन अदालत पाटनको मिति २०६३।३।१२ को आदेशले यी रिट निवेदकको कानूनी तथा संवैधानिक अधिकारमा आघात परेको नदेखिँदा प्रस्तुत रिट निवेदन खारेज हुने ।

११. एक न्यायाधीशको इजलास माननीय न्यायाधीश श्री रामकुमारप्रसाद शाह सम्बत् २०६४ सालको रिट नं. --०७३५ आदेश मिति: २०६४।१।२।५

विषय: उत्प्रेषण परमादेश लगायतको जो चाहिने आज्ञा, आदेश वा पुर्जा जारी गरिपाऊँ ।

निवेदक: पोषराज त्रिताल
विरुद्ध

बिपक्षी: जिल्ला स्वास्थ्य प्रमुख, जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय पाँचथर, फिदिम

निवेदक हाल जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय पाँचथर, फिदिम अन्तर्गतको याशोक स्वास्थ्य चौकीमा अ.हे.ब. पदमा कार्यरत कर्मचारी भएको र निजले आफुले पकाएको विदा एवं तलब आफू कार्यरत रहेका जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालयसंग माग गर्दा जिल्ला स्वास्थ्य प्रमुखले रिटको निर्णय नभएसम्म विदा र तलबका सम्बन्धमा कारवाही गर्न नसकिने भनी यी निवेदकलाई जानकारी दिएको पत्र बदर गरी पाउन यो रिट निवेदन दिएको पाइन्छ । तर आफ्नो वा मातहतको कुनै निकायमा कार्यरत स्थायी दरवन्दीका कुनै कर्मचारीले काम गरी पकाएको तलब र विदा कानूनको प्रक्रिया पुऱ्याई दिनुपर्ने कानूनी व्यवस्था भएकोमा त्यस्तो विदा र तलब दिने सम्बन्धमा कारवाही गर्न नमिल्ने भनी दिएको जिल्ला स्तरीय कार्यालय प्रमुखको पत्रवाट असर परेको विषयमा नेपाल स्वास्थ्य सेवा नियमावली, २०५५ को नियम १२७ बमोजिम सो जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालयको तालुक अड्डाहरु मध्ये क्षेत्रीय स्तरको क्षेत्रीय स्वास्थ्य निर्देशनालय र केन्द्रीय स्तरमा रहेका विभाग र मन्त्रालय समेतमा प्रशासकीय तरीकावाट उपचारको माग गर्ने बैकल्पिक उपचारको उपाय यी निवेदकलाई उपलब्ध रहेकोमा सो उपाय वा उपचारको अवलम्बन नै नगरी यस अदालतको असाधारण अधिकार क्षेत्र अन्तर्गत परेको रिट निवेदन प्रथम दृष्टिमा नै लाग्न नसक्ने हुँदा बिपक्षीबाट लिखित जवाफ मगाई रहन नपर्ने भएकाले निवेदन खारेज हुने ।